

Tesárske Mlyňany, poloha Tesárska Plán

Matej Ruttkay – Marek Vojteček

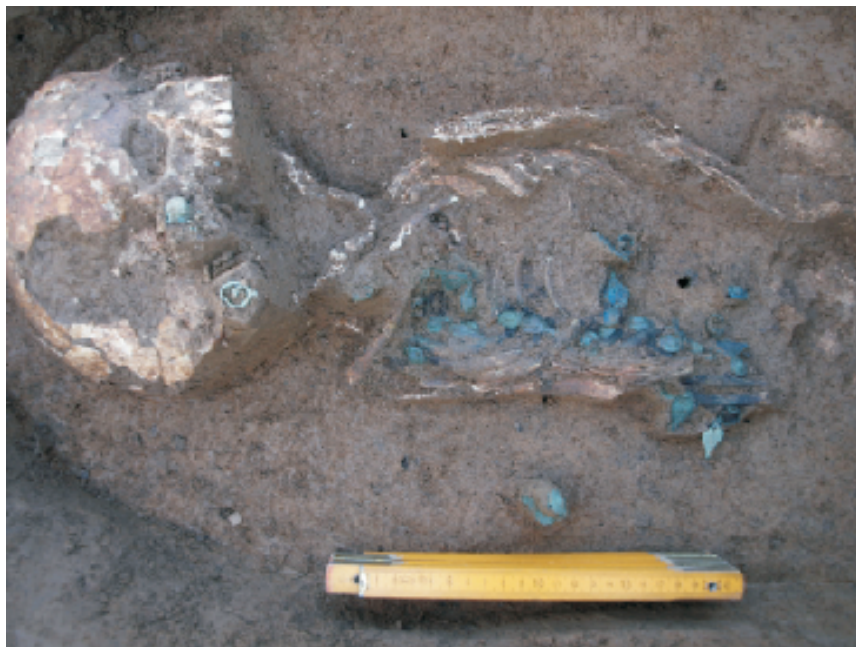
Archeologický výskum v Tesárskych Mlyňanoch, ktorý bol vyvolaný výstavbou rýchlostnej cesty R1, prebiehal v mesiacoch august 2009 - január 2010. V tomto období sa podarilo preskúmať 103 sídliskových objektov a 134 hrobových celkov. Osídlenie sa sústredilo do viacerých ťažiskových období. Najstarší stupeň osídlenia predstavuje kostrový hrob skrčenca zo staršej doby bronzovej. Druhá, výraznejšia skupina objektov súvisí s keltským osídlením. Tieto sa sústredia vo východnej časti lokality. Ide predovšetkým o jamy nepravidelného tvaru (pravdepodobne zahĺbené časti výrobných a obytných stavieb). Významný objav predstavuje objekt 27. Ide o zahĺbenú chatu obdĺžnikového pôdorysu s rozmermi 6x4m. V chate sa podarilo zachytiť deštrukciu prepálenej steny a jej pôvodný výmaz. Obsahovala obrovské množstvo črepového a osteologického materiálu, ktorého analýza prispeje k poznaniu keltského osídlenia v tejto oblasti. Medzi najvýznamnejšie objavy v polohe Tesárska Plán patrí pohrebisko, nachádzajúce sa v západnej časti lokality. Ide o rozsiahle pohrebisko z obdobia 2. pol. 10. storočia až 1. pol. 11. storočia. Jednotlivé hroby boli, až na ojedinelé prípady, orientované v osi SZ - JV. Uloženie tela bolo v drvivej väčšine na chrbte, s končatinami v osi skeletu. Významným prameňom pre štúdium je hrobová výbava, ktorú môžeme rozdeliť do viacerých kategórií (šperk, súčasti odevu, predmety dennej potreby, predmety kultového charakteru). Z kategórie šperku boli v jednotlivých hroboch zastúpené predovšetkým strieborné a bronzové esovité záušnice. Ďalej to boli plechové a liate prstene, vlasové krúžky. Viaceré bohaté, predovšetkým ženské hroby obsahovali nákrčníky (tyčinkové), náramky (drôtené a tyčinkové) a náhrdelníky so sklenených kostených a jantárových korálikov. Z kategórie súčasti odevu išlo predovšetkým o bronzové gombíky a nášivky. Z tohto hľadiska je významný hrob 133. Bolo tu pochované dieťa, ktoré malo na hrudníku viac ako 20 bronzových puklicových nášiviek so srdcovitým príveskom. Medzi predmety dennej potreby, ktoré sa vyskytli na pohrebisku v Tesárskych Mlyňanoch patria predovšetkým železné nože. Boli uložené v oblasti pásu. Predmety kultového charakteru sú zastúpené hlinenými nádobami. Tieto sa vyskytli v 17 hrobových celkoch. V drvivej väčšine boli uložené na úrovni chodidiel. Ukladanie nádob do hrobov predstavuje doznievanie pohanských zvykov, ktoré boli vykonávané predovšetkým v staršej etape pochovávaní. Neskorší, výraznejší vplyv kresťanstva tieto prejavy potlačil na minimum. V jednom prípade bola do hrobu uložená minca vo forme „obolu mŕtvych“. Išlo o strieborný obolus Štefana I, razený v rokoch 1029 - 1038. Po podrobnejšej analýze kostrového materiálu a inventáru bude možné riešiť otázky demografie a vývoja spoločnosti skúmaného regiónu, v období začleňovania sa do Uhorského kráľovstva. Najmladší doložený stupeň osídlenia predstavuje torzo stredovekej dediny z 12. - 14. storočia. nachádza sa v centrálnej časti lokality, pričom ide pravdepodobne o severný okraj rozsiahlejšieho sídliskového areálu. Jednotlivé zistené objekty sa dajú rozdeliť do viacerých typov (zemnice, exploatačné, resp. zásobné jamy, pražiacie jamy, bližšie neurčené jamy). Na severnom a východnom okraji areálu bol zistený systém kolových jám. V tejto časti sa nachádzali nadzemné, hospodárske stavby. Preskúmané sídlisko predstavuje pravdepodobne najstaršiu časť obce Tesáre, ktorá sa spomína už v donačnej listine Gejzu I. z roku 1075

Obr. 1. Hrob skrčenca zo staršej doby bronzovej

Obr. 2. Laténska polozemnica

Obr. 3. Detský hrob z 10. storočia

Obr. 4. pohľad na plochu staveniska

Obr. 5. Objekt 42 - exploatačná jama

Obr. 6. Objekt 103 - pec